

Corruption Free Afghanistan (CFA)

د فساد ځنځيرونه مات کړئ!

د اداري فساد سره د مبارزې نړيواله ورځ

پرېکړه ليک

۹ دسمبر ۲۰۱۵

له ۲۰۰۸ زېږديز راپدېخوا د روښتيا نړيوال سازمان په پرله پسې توگه افغانستان د پنځو خورا مفسدو هيوادونو په لست کې راوستی دی، خو سره له دې افغان حکومت د فساد سره د مبارزې په برخه کې پوره هڅې ندي کړي. اداري فساد په افغانستان کې د يوې ستري ستونزې په توگه د هيواد لپاره يو جدي گواښ دی، چې د اقتصادي رکود او د بهرنيو پانگونو د کمښت لامل گرځېدلی.

د تېرو څو کلونو راپدېخوا د سولې او ترقي لپاره د همکارۍ موسسې (CPD) د فساد سره د مبارزې په موخه "د فساد څخه پاک افغانستان" نوبت پر لاره اچولی دی. سرکال هم موږ د UNDP سره خپلې همکارۍ ته دوام ورکړ او د UNDP/UNODC د فساد سره د مبارزې تبليغاتي کمپاين (د فساد ځنځيرونه مات کړئ) که مو ونډه واخيسته، خو د فساد سره د مبارزې ليکه په مثبتې او فعاله توگه پياوړې کړو.

زموږ کمپاين به د تېر کال په څېر د افغانستان په معارف سکتور کې پر موجود اداري فساد متمرکز وي، چې لاملونه يې دا دي:

- تر دفاع او کورنيو چارو وزارت وروسته، د معارف وزارت تر ټولو ستره بوديجه لري.
- هغه سروې، چې د افغانستان د روښتيا څار (IWA) لخوا په ۲۰۱۳ کې ترسره سوې، په معارف وزارت کې فساد په ډېرېدو بڼې کې نو که د د وزارت له کچې تر ښوونځيو پورې د منابعو د ضايع کېدو مخه ونيول سي، په پوهنيزو چارو کې به لازياته بوديجه په اغېزمنه توگه وکارول سي.

Corruption Free Afghanistan (CFA)

- د افغانستان د وګړو ۶۵ سلنه ۲۴ کلن او یا تر هغه کم عمر لرونکي ځوانان جوړوي. په بل عبارت، ښوونه او روزنه د اداري فساد پر وړاندې د بامفهومه مبارزې پر لور او همدارنګه د اصلاحاتو د راوستلو لپاره ستر رول لوبولای سي.
- لکه څنګه چې د ۲۰۱۴ کال د کمپاین پر مهال مو موضوع شریکه کړې وه، موږ لاندینۍ ستونزې د افغانستان په معارف سکتور کې د فساد جرړې ګڼو:
- پراخه بیروکراسي، چې د سیستماتیک فساد لپاره یې لاره هواره کړې؛
- د پوهنې د چارواکو پر کړنو کمزوری څار، چې د صلاحیتونو څخه د ناوړه ګټه اخیستنې او د منابعو د ضایع کېدو سبب ګرځېدلی؛
- د معاشاتو په لستونو کې د خیالي ښوونکو شته والی (ښوونکي نسته، خو امتیاز یې زورواکي اخلي) او د ښوونکو غیابت؛
- معلوماتو، ټولنيزي حساب ورکونې او د شکایتونو د څېړلو میکانیزمونو ته د ښوونکو، زده کوونکو او د هغو د مېندو او پلرونو ناکافي لاسرسی؛
- په مرکزي توګه د بودیجې ترتیب او په ولایتي او د ولسوالۍ په کچه د مالي مدیریت کمزورتیا، چې د ناسم بودیجوي تخصیص لامل ګرځي؛
- د دولتي دوايرو سياسي کېدل؛
- د داخلي نظارت او څار د میکانیزمونو کمزورتیا، ترڅو د خدماتو د وړاندې کولو کیفیت وڅاري.
- د ټولنيز خونديتوب د مناسبو پالیسي ګانو د نه موجودیت له کبله د دولتي کارکوونکو بې روحیه توب.

زموږ سپارښتنې په لاندې ډول دي:

- موږ د اداري اصلاحاتو لکه د سیستم د کمپیوټري کېدو او برېښنایي حکومتولۍ غوښتونکي یو، ترڅو په دولتي دوايرو کې شته بیروکراسۍ ته د پای ټکی کېښودې.
- د تېرو ۱۳ کلونو د لاسته راوړنو سره سره، زیات شمېر افغان کوچنیان او ځوانان اوس هم لومړنیو، متوسطه او حرفوي زده کړو ته لاسرسی نه لري او له بلي خوا د زده کړو د کیفیت کچه هم تر پوښتنې لاندې ده. د معاشاتو غیرحقیقي لستونه (خیالي ښوونکي)، د ښوونکو غیابت، د تکره ښوونکو

Corruption Free Afghanistan (CFA)

کمښت، د تدریسي موادو لږوالی، زېربنایي ستونزي او نور د معارف پر کیفیت ناوړه اغېز لري. له همدې کبله موږ په جدي توګه له حکومت څخه دا غواړو، چې د تړلو بنوونځیو د بیا پرانیستلو او د اړتیا په صورت کې د نویو بنوونځیو د جوړولو له لارې دې په ناامنه سیمو کې افغانانو ته د زده کړې فرصتونه برابر کړي. همدارنګه د پوهني په ولایتي دواړو کې د اصلاحاتو په راوستلو، د څار اغېزمنو میکانیزمونو په رامنځته کولو او په ولایتي کچه د بودیجې جوړونې او موثر مصرف له لارې دې د معارف د کیفیت د سمېدو لپاره تدابیر تر لاس لاندې ونیسي. افغان ماشومانو ته د دوی په مورنۍ ژبه د زده کړې د امکاناتو محدودیت هم د هغو لاملونو څخه ګڼل کېږي، چې د معارف پر کیفیت یې سیوری اچولی دی. موږ له چارواکو غواړو، چې هر افغان ته په خپلې مورنۍ ژبې د زده کړې ددې خورا مهم فرصت د برابرې ضمانت وکړي. د یاد بهیر د بریا لپاره د ټولني ګډون حتمي دی او دا ټول په ګډه د یوه با ثباته او مترقي هیواد د جوړولو لپاره لاره هواروي.

- د کلونو راهیسي د کانکور په آزموینو کې د پراخو درغلیو راپورونه ورکړه سويدي او موږ له چارواکو غواړو، تر څو دې موضوع ته جدي پاملرنه وکړي او د زده کوونکو د ارزونې معیار دې یوازې د دوی استعداد، ظرفیت او پوهه وګڼل سي. تحصیلي بورسونه دې هم په شفافه توګه او د استعداد پر بنسټ پرته له کوم تبعیض څخه زده کوونکو ته ځانګړي سي.
- موږ له حکومت څخه غواړو، تر څو د پوهني د منابعو مصرف، د مفسدو چارواکو تشخیص او مجازات او خلکو ته د بودیجې د مصرف د څرنګوالي په اړه د پوهاوي په برخه کې کوتلې ګامونه پورته کړي، او ټولو هیوادوالو ته د پوهني د منابعو د سمې کارونې په اړه ډاډ ورکړي.
- معلوماتو لاسرسی د هر افغان یو بنسټیز حق دی، چې د روڼتیا او ښې حکومتولۍ لپاره حیاتي ګڼل کېږي. موږ معلوماتو ته د لاسرسي قانون د لږېدو لپاره د مدني ټولني سره د خبرو اترو د دوام غوښتونکي یو.
- دا چې دولتي مامورین د خپل معیشت د تضمین لپاره کافي معاش ترلاسه کړي، زیات ارزښت لري او باید ورته وړ پاملرنه وسي.

د سړکال اصلي پیغامونه:

1. د قانوني واک له حدودو څخه تېری کول، اداري فساد ګڼل کېږي. (د ارتشاء او اداري فساد سره د مبارزې قانون - د ۳ مادې ۳ فقرې ۴ بند)

Corruption Free Afghanistan (CFA)

2. آیا پوهیږئ، چې اداري فساد فقر زیاتوي؟ په تخمینی توګه د مخ پر ودې هیوادونو د هرو پنځو تنو څخه یو کس د ورځې په ترڅ ۲۵، ۱ امریکایي ډالرو لږ، خپل ژوند پر مخ وړي.
3. مَنْ عَشَّ فَلَيْسَ مِنَّا (الحديث، مسلم) / فریب ورکونکی زموږ څخه نه دی. (الحديث، مسلم)
4. د وګړو په وړاندې د عامه خدمتونو د موظفینو ناوړه چال چلند اداري فساد ګڼل کېږي (له ارتشاء او اداري فساد سره د مبارزې قانون - د ۳ مادې ۳ فقرې ۱۳ بند)
5. اداري فساد د اوبو د زېربناوو بیه تر ۴۰ سلنه زیاتوي، او دا په دې مانا ده، چې د څښاک اوبو د برابرې لپاره په نړۍ کې له کاله نورو ۱۲ بیلینو امریکایي ډالرو ته اړتیا شته.
6. اداري فساد، رشوت او د مالې څخه تېښته مخ پر ودې هیوادونو ته له کاله ۲۶، ۱ ټریلیون امریکایي ډالره زیان رسوي. قضائیه قوه او پولیس د زښت زیات مفسدو ارګانونو څخه ګڼل کېږي.
7. په نننۍ نړۍ کې یو له هرو نهو کسانو څخه (۷۹۵ میلیونه وګړي) د تغذیې تفریط سره مخ او اداري فساد د لوږې سره په مبارزه کې ستر خنډ دی.
8. د سپارل شوي دندې په اجراتو کې بې سببه تعلل اداري فساد دی. (له ارتشاء او اداري فساد سره د مبارزې قانون، د ۳ مادې، ۳ فقرې، ۱۲ بند)
9. په نړۍ کې د ۲،۶ میلیاردو خلکو ژوندون پر کرهنه ولاړ دی. له هغه ځایه چې اداري فساد، سرچینې او هستوګنځي زیانمنوي او ایکوسیستم له منځه وړي، نو هم ټولنه او هم چاپیریال ورڅخه اغېزمن کېږي. د اداري فساد سره د مبارزې په نړیواله ورځ، د فساد د مخنیوي له لارې د خپلې خاورینې ځمکې سره مرسته وکړئ.

د لازياتو معلوماتو لپاره زموږ سره په اړیکه کې سئ:

- "د فساد څخه پاک افغانستان" فېسبوک پاڼه:
<https://www.facebook.com/pages/Corruption-Free-Afghanistan/258432867566167/>
- د CPD ویبپاڼه: www.cpd-af.org
- د کمپاین هشتګونه (hash-tags): #IACD2015 #BreaktheChain #CFA
- برېښنالیک: info@cpd-af.org